

UPPDRAG ATT KARTLÄGGA VILKA LÄNDER SOM UTBYTET INOM
GRUV- OCH MINERALOMRÅDET BÖR FÖRDJUPAS MED

Utveckling i samarbete

Rune Johansson

september 2015

SGU-rapport 2015:33
Dnr 311-1809/2014

SGU

Sveriges geologiska undersökning
Geological Survey of Sweden

Omslagsbild: Småskalig gruvverksamhet, Namibia.
Foto: Karin Högdahl. Uppsala universitet.

Sveriges geologiska undersökning
Box 670, 751 28 Uppsala
tel: 018-17 90 00
fax: 018-17 92 10
e-post: sgu@sgu.se
www.sgu.se

FÖRORD

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har haft i uppdrag att kartlägga vilka länder som utbytet inom gruv- och mineralområdet bör fördjupas med.

Denna rapport redovisar en preliminär kartläggning av aktuella länder, en modell för samarbete som öppnar för ett brett deltagande av offentliga och privata organisationer samt en handlingsplan för att testa och utvärdera den föreslagna modellen.

Arbetet och förslaget är en del av Sveriges mineralstrategi vars mål är att stärka Sveriges roll som gruvnation internationellt och har genomförts i samarbete med myndigheter, organisationer och privata företag.

Den slutgiltiga rapporten och det förslag som presenteras har huvudsakligen utarbetats av Rune Johansson (projektledare) med stöd av Joanna Lindahl och Olof Taromi Sandström.

Uppsala i september 2015

Lena Söderberg
Generaldirektör

INNEHÅLL

Förkortningar	6
Bakgrund	7
Uppdraget	7
Utgångspunkter och genomförande	8
Kartläggning av länder för fördjupat samarbete	9
Sveriges viktigaste handelspartner	9
Svenska företag inom mineralsektorn	10
Regeringens prioriterade marknader	10
Sidas samarbetsländer	10
Länder föreslagna av övriga aktörer i samband med denna kartläggning	11
Länder med förutsättningar för en betydande mineralsektor	11
Kommentarer till kartläggningen	11
Handlingsplan	13
Fördjupade landanalyser	13
Samarbete för utveckling	14
Samarbete om utveckling	15
Affärsutveckling (Business for Development)	15
”Team Sweden” – en modell för samverkan kring utvecklingsarbete	15
Väg framåt	17
Samråd	18
Referenser	18
Bilaga 1. Arbetsgång och grundläggande slutsatser	19

FÖRKORTNINGAR

ADB	African Development Bank
AMDC	African Minerals Development Centre
AMV	Africa Mining Vision
AU	Afrikanska Unionen
B4D	Business for Development
CIA	Central Intelligence Agency
CSR	Corporate Social Responsibility
EBA	Expertgruppen för biståndsanalys
ECCO	Ethiopian Canadian Cooperation Office
EITI	Extractive Industries Transparency Initiative
EU	Europeiska Unionen
FN	Förenta Nationerna
GA	General Assembly
ICMM	International Council on Mining and Metals
ICT	Information and Communication Technology
IF Metall	Industriförbundet Metall
ILQUA	Improve Life Quality for All
IM4DC	International Mining for Development Centre
ITP	International Training Program
MPM	MeetingPoints Mining
MPM/SFS	MeetingPoints Mining/Systematic Facilitator Services
NGO	Non Governmental Organization
PGU	Politik för global utveckling
PPDP	Public Private Development Partnerships
SGU	Sveriges geologiska undersökning
Sida	Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete
UNDP	United Nations Development Program
WIM	Women in Mining

BAKGRUND

Det övergripande målet med biståndssamarbete som helt eller delvis finansieras från svensk sida är ”att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor”. Vidare fastslås i Sveriges politik för global utveckling, PGU (Regeringskansliet 2002, 2010) att ”biståndspolitiken skall utgå från fattiga människors verklighet, erfarenheter och prioriteringar” och att hela svenska samhället ska engageras för att utveckla idéer, bilda opinion och bidra till att genomföra politiken. Svenska myndigheter, kommuner, utbildningsväsende, enskilda organisationer, folkrörelser och näringsliv har därmed viktiga roller att spela.

Förbättrade villkor för människor kan uppnås med hjälp av ekonomisk tillväxt och genom omfördelning av befintliga resurser. För ett land med knappa resurser räcker det inte med enbart fördelningspolitik utan det behövs tillväxt för att det ska finnas något att fördela. Hållbar tillväxt kombinerat med god fördelningspolitik kräver ett demokratiskt, väl fungerande samhälle. Här spelar det civila samhället såsom folkrörelser, fackföreningar, ideella föreningar, demokrati-rörelser, fairtradeorganisationer, företag m.fl. en utomordentligt viktig roll.

Näringslivets betydelse har på senare tid alltmer kommit att betonas inte minst mot bakgrund av att den positiva utvecklingen i exempelvis Asien allmänt bedöms hänga samman med framväxten av små och medelstora företag som gett människor arbete och inkomst. Förbättrade ekonomiska levnadsvillkor leder också till en ökad förmåga hos den enskilde, ensam eller i grupp, att tillvarata de legitima intressen som utgör PGUs övergripande mål.

För att driva på utvecklingen och motverka dess avarter krävs också förvaltning, övervakning och uppföljning. De som arbetar med bistånds- och utvecklingsprojekt förväntas ha en intern uppföljning för att säkerställa goda resultat och bekämpa korruption och annat missbruk både relaterat till den egna organisationen och till partner i samarbetsländerna. Därutöver bedriver exempelvis Swedwatch en viktig verksamhet genom att undersöka hur svenska företag, bland annat inom mineralsektorn, agerar internationellt. International Council on Mining and Metals (ICMM) organiserar merparten av världens största gruvföretag samt paraplyorganisationer (t.ex. olika länders *Chamber of Mines*) och arbetar för hållbar utvinning av mineral under beaktande av miljöaspekter, urbefolkningars rättigheter, arbete och hälsa m.m. Ett viktigt inslag i dessa organisationers verksamhet är att de inte bara påpekar missförhållanden utan att de dessutom har kompetens att föreslå bättre lösningar. Sammantaget framträder ett behov av en bred ansats från hela samhället.

UPPDRAGET

Som ett led i Sveriges mineralstrategi (Regeringskansliet 2013) föreslås:

”En kartläggning och analys av länder som på regeringsnivå är intressanta att skapa fördjupade kontakter med inom gruv- och mineralområdet bör upprättas. Av kartläggningen ska det även framgå vilka svenska företag som redan är aktiva i de länder som anses vara särskilt intressanta. I kartläggningen kan inkluderas hur svenska erfarenheter av en hållbar gruv- och mineralnäring kan bidra till att stärka förvaltningspraxisen och institutionerna inom mineralområdet på ett målmedvetet sätt. Utifrån kartläggningen ska en handlingsplan tas fram för vilka frågor som ska behandlas i dialog med identifierade länder, med hänsyn tagen till ländernas demokratiska utveckling.”

Förslaget har av Näringsdepartementet formaliserats i ett regeringsuppdrag till SGU att ”... kartlägga vilka länder som utbytet inom gruv- och mineralområdet bör fördjupas med”.

Av regeringens skäl för beslutet framträder bilden av en politik som förutsätter att exportfrämjande åtgärder aldrig får bidra till att kommersiella intressen motverkar en positiv utveckling för människor i de aktuella länderna. Erfarenheterna från länder som genomgått en positiv utveckling när det gäller fattigdomsbekämpning, mänskliga rättigheter m.m. visar att ekonomisk ut-

veckling har utgjort grunden för denna. Den ekonomiska tillväxten behöver emellertid också fördelas rättvist. Även när det gäller fördelningspolitik har Sverige på regeringsnivå och myndighetsnivå, bilateralt och multilateralt, mycket goda förutsättningar att bidra till en positiv utveckling.

Utöver det nu aktuella regeringsuppdraget har SGU tidigare genomfört uppdraget att lämna förslag till hur Sverige och svenska företag kan bidra till en hållbar gruvindustri och god förvaltning av mineralresurserna i låginkomstländer, lägre medelinkomstländer och medelinkomstländer, exempelvis genom aktörssamverkan. Uppdraget, som även detta tar sin utgångspunkt från Mineralstrategin, har redovisats i rapporten ”Mineral och utveckling” (SGU 2014). I rapporten presenteras en modell för utvecklingssamarbete.

Kartläggningen av länder, med vilka kontakterna inom mineralsektorn bör fördjupas, har kompletterats med en modell som kan ses som en breddning. Samtliga aktörer i beslutsprocessen är tydligare inkluderade och exportfrämjande åtgärder och utvecklingssamarbete är länkade till två samverkande insatser. Detta bidrar till ekonomisk utveckling genom socialt och miljömässigt hållbar användning av mineralresurser.

UTGÅNGSPUNKTER OCH GENOMFÖRANDE

Utredarens utgångspunkter är

- Ekonomisk utveckling och handel ger förutsättningar för fattigdomsbekämpning, demokratisk utveckling och stärkande av mänskliga rättigheter.
- Hållbar användning av mineralresurser är för många länder en viktig framgångsfaktor.
- Utveckling av mineralsektorn ger positiva effekter oavsett på vilken utvecklingsnivå sektorn befinner sig.
- För att uppnå önskad positiv effekt av den ekonomiska utvecklingen krävs att den växande ekonomin administreras på ett ansvarsfullt sätt inom ramen för en rättvis fördelningspolitik. Maktmissbruk, korruption, bristande miljöhänsyn m.m. kan medföra att ett lands mineralresurser förvandlas från tillgång till vad som närmast kan karakteriseras som en belastning.

När det gäller utvecklingssamarbete varierar insatserna både till innehåll och behov av finansiering. De minst utvecklade länderna behöver stöd på en grundläggande nivå. Insatserna måste i hög grad finansieras från svensk sida eller från fler bidragsgivare i samarbete.

Länder, där utvecklingen har gått längre, exempelvis medelinkomstländer, behöver vanligen också tekniskt stöd. I dessa fall finns anledning att förvänta olika grad av medfinansiering från institutioner och företag i samarbetslandet.

Behovet av finansiering från givarländer avtar sedan successivt med graden av utveckling för att slutligen upphöra. De åtgärder som främjar export och handel som är aktuella handlar då framför allt om information och kontaktskapande verksamhet samt att erbjuda rimliga ekonomiska villkor vid etableringar. Från svensk sida bedriver Business Sweden sådan verksamhet, vanligen mot kostnadstäckning från deltagare i exempelvis delegationsresor, eller på direkt uppdrag. När det gäller kreditgivning är Swedfund och Exportkreditnämnden viktiga aktörer.

Utredningens förslag baseras på kontakter med företrädare för myndigheter, näringsliv, akademien och *Non Governmental Organisations* (NGO). Förutsättningarna har diskuterats vid workshoppar med näringsliv respektive akademi samt vid enskilda kontakter med Svemin och IF Metall samt NGO:er. Sida och Business Sweden har bidragit med synpunkter och förslag både under kartläggningen och när organisationsförslaget utvecklades. Underlag till rapporten har också hämtats från motsvarande kontakter i samband med tidigare nämnda regeringsuppdrag. Tillgänglig information om länders kända och bedömda mineralresurser samt malmproduktion har också använts.

Förslaget till organisation baseras på SGUs erfarenheter från projekten MeetingPoints Mining (Johansson & Taromi Sandström 2014) och Meetingpoints Mining/Systematic Facilitator Service (Taromi Sandström & Johansson 2015) samt från överläggningar med berörda aktörer. Förslaget baseras också på diskussioner och inhämtade synpunkter under arbetet med det tidigare regeringsuppdraget. För en mer ingående redovisning av arbetsgång och synpunkter återfinns i bilaga 1.

KARTLÄGGNING AV LÄNDER FÖR FÖRDJUPAT SAMARBETE

Det fördjupade samarbetet kan, något förenklat, indelas i

- Samarbete för utveckling med låg- och medelinkomstländer.
- Samarbete om utveckling, dels med välutvecklade länder för att bredda och effektivisera utvecklingsarbetet, nord-syd-samarbete, dels med utvecklingsländer för att stödja så kallade syd-syd-samarbeten.
- Handelsfrämjande åtgärder riktade mot viktiga eller potentiellt viktiga marknader för svenska företag med bibehållet fokus på att svensk varu- och tjänstehandel, ska bidra till en positiv utveckling i de aktuella länderna. Svensk industri är mycket importberoende när det gäller mineralråvaror. Att främja handel på rättvisa villkor innebär stora fördelar för både exportör och importör.

Länder som inte kan inordnas i ovanstående kategorier är länder i konflikt- och postkonflikt-situationer samt odemokratiska länder. Dessa länder behöver mycket bistånd. Sverige bidrar till uppbyggnadsarbete och stödjer organisationer som arbetar för demokrati och mänskliga rättigheter. Eftersom länderna befinner sig i ett känsligt läge kan utvecklingsarbete inom mineralsektorn inte generellt anses vara högprioriterat, om inte utveckling av sektorn anses kunna bidra positivt till återhämtning och demokratisering. I de fall där mineralsektorn bedöms kunna bidra till ländernas framtida utveckling finns det dock anledning att bevaka utvecklingen med tanke på kommande insatser.

Nedan presenteras några övergripande tankar kring en urvalsprocess som syftar till att fokusera det svenska utvecklingsarbetet på ett begränsat antal länder där insatserna kan förväntas göra största möjliga nytta. Denna typ av överväganden bör fortlöpande omprövas i kombination med en dialog med aktörer som är intresserade av att föreslå, driva eller delta i framtida utvecklingsprojekt.

Som underlag till kartläggningen har följande underlag använts

- Sveriges viktigaste handelspartner, sammanställning av Business Sweden.
- Regeringens prioriterade marknader.
- Sidas samarbetsländer.
- Länder prioriterade av olika aktörer i samband med föreliggande kartläggning.
- Länder med betydande mineralresurser och gruvindustri, tillgänglig statistik.

Sveriges viktigaste handelspartner

Business Sweden (2015) har sammanställt så kallade landindikatorer, svensk varuexport, BNP, tillväxt, inflation m.m., för Sveriges viktigaste handelspartner. Sammanlagt 62 länder omfattas av sammanställningen:

Argentina, Australien, Belgien, Botswana, Brasilien, Bulgarien, Chile, Colombia, Danmark, Egypten, Estland, Finland, Frankrike, Förenade Arabemiraten, Grekland, Hongkong, Indien, Indonesien, Irak, Irland, Island, Italien, Japan, Kanada, Kazakstan, Kenya, Kina, Sydkorea,

Kroatien, Lettland, Litauen, Malaysia, Marocko, Mexiko, Montenegro, Nederländerna, Nigeria, Norge, Nya Zeeland, Polen, Portugal, Rumänien, Ryssland, Saudiarabien, Schweiz, Serbien, Singapore, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sydafrika, Taiwan, Thailand, Tjeckien, Turkiet, Tyskland, Ukraina, Ungern, USA, Vietnam och Österrike.

Svenska företag inom mineralsektorn

Svenska företag med anknytning till mineralsektorn som idag är etablerade utomlands är i första hand Atlas Copco, Sandvik, Volvo, Scania och ABB. Samtliga har kraftfulla organisationer och vanligen ett huvudkontor för varje region såsom Afrika, Sydamerika m.fl. Utöver dessa finns även mindre kontor i de länder där företagen har en betydande marknad. De svenska företagen äger eller samarbetar dessutom ofta med lokala företag.

Förutom satsningar, CSR, på hälso- och sjukvård, utbildning m.m. för egna anställda och deras familjer bidrar också företagen till övergripande satsningar som till exempel bekämpning av HIV/AIDS. I Afrika utgör Johannesburg ett nav för de nämnda företagen. Där finns deras utbildningsakademier, *training academies* (i fallet ABB *university*), som bedriver yrkesutbildning av egen personal från i stort sett hela regionen. Bland övriga insatser kan nämnas Volvos bägge PPDP-projekt (Public Private Development Partnerships) för att utbilda förare och mekaniker för tunga fordon i Etiopien och Zambia. Projekten samfinansieras av Volvo och Sida. Scania och Sida driver ett liknande projekt i Irak.

Utöver de stora, inom flera segment världsledande, företagen med permanenta etableringar i hela världen finns ett antal mindre svenska företag som levererar varor och tjänster till gruvindustrin, i regel utan att ha permanenta kontor eller verkstäder utanför Sverige. Nästan 30 sådana företag är medlemmar i Swedish Mining and Tunnelling Group (SMTG) som också har Atlas Copco, Sandvik, Volvo, Scania, ABB, LKAB och Boliden som medlemmar. Företagen har under 2015 startat SMTG Academy som erbjuder skräddarsydd yrkesutbildning till potentiella kunder över hela världen.

Regeringens prioriterade marknader

Regeringen har tagit fram en ny exportstrategi. I det arbetet finns en lista över 26 länder som man vill prioritera fram till 2020. Utgångspunkten är att länderna ska vara ekonomiskt stora och förväntas ha en hög ekonomisk tillväxt. Länderna är exempel på stater där exportfrämjande åtgärder antas göra störst nytta. De särskilda exportfrämjande åtgärderna omfattar därför inte redan väletablerade marknader som exempelvis de flesta EU-länderna och Norge. De länder som prioriteras av regeringen har indelas i fyra grupper:

1. Ekonomiskt stora, hög tillväxt och höga trösklar: Algeriet, Angola, Egypten, Filippinerna, Indien, Indonesien, Kazakstan, Kina, Nigeria, Saudiarabien, Thailand och Turkiet.
2. Ekonomiskt stora, hög tillväxt och medelhöga trösklar: Colombia, Förenade Arabemiraten, Israel, Malaysia, Mexico, Sydkorea och Qatar.
3. Ekonomiskt stora, höga trösklar och blygsam tillväxt: Brasilien, Sydafrika och Ukraina.
4. Volymmarknader vars tillväxt är stor mätt i kronor: Japan, Storbritannien, Tyskland och USA.

Sidas samarbetsländer

Sverige bedriver genom Sida ett långsiktigt samarbete med ett antal länder, där det svenska samarbetet är väl etablerat och bedöms ha förutsättningar att göra stor nytta (Sida 2015). Länderna kan indelas i grupper enligt nedan:

- Långsiktigt utvecklingssamarbete: Bangladesh, Burkina Faso, Bolivia, Etiopien, Kambodja, Kenya, Mali, Moçambique, Myanmar, Rwanda, Tanzania, Uganda, Zambia.
- Utvecklingssamarbete i konflikt- eller postkonfliktländer: Afghanistan, Colombia, DR Kongo, Guatemala, Irak, Liberia, Somalia, Sudan, Sydsudan, Västbanken-Gaza.
- Länder i Östeuropa: Albanien, Bosnien-Hercegovina, Georgien, Kosovo, Moldavien, Serbien, Turkiet, Ukraina, Vitryssland.
- Odemokratiska länder: Syrien, Palestina.

Länder föreslagna av övriga aktörer i samband med denna kartläggning

Vid genomförda workshoppar och kontakter med olika aktörer har följande länder framförts som intressanta för ett fördjupat samarbete inom mineralsektorn: Etiopien, Indien, Kina, Mongoliet, Tanzania, Sydafrika, Zambia, Zimbabwe. I sammanhanget har även vissa forna Sovjetrepubliker nämnts. Vidare får inte Latinamerika och Asien lämnas utanför när samarbetsländer ska prioriteras.

Länder med förutsättningar för en betydande mineralsektor

En grundläggande förutsättning för utvecklingssamarbete inom mineralsektorn är att sektorn är en stor del av det aktuella landets resursbas eller bedöms ha potential att utvecklas till att bli detta. För att kartlägga vilka länder som kan ha en stor potential vad gäller mineraler har CIA World fact book (Central Intelligence Agency 2015) och information från SGU använts. Potentialen har viktats så att främst basmetaller, guld och järn, som det finns stor erfarenhet av att utvinna och vidareförädla i Sverige, har getts större tyngd.

Underlaget finns sammanställt i tabell 1. I tabellen har de länder som faller ut som prioriterade markerats med färgsymbolor som motsvarar använda kriterier, dvs. regeringens prioriterade marknader (gult), av i utredningen medverkande aktörer föreslagna länder (grönt) samt Sidas samarbetsländer (blått). Länder som motsvarar två eller flera kriterier har markerats med orange färg. Bedömd hög malmpotential är ett absolut krav. Etablerade affärsrelationer är en betydande fördel men inget absolut krav och har därför inte använts som kriterium i detta skede.

Tabell 2 visar länder som bedöms vara intressanta för ett fördjupat samarbete och har kompletterats med en preliminär bedömning om vilken eller vilka typer av samarbeten som kan vara aktuella. Tabellen visar också vilka länder som Sida för närvarande karakteriserar som konflikt- eller postkonfliktländer. Förutsättningarna för samarbeten inom mineralsektorn med dessa länder bedöms vara osäkra.

Kommentarer till kartläggningen

Resultatet av kartläggningen måste hanteras med stor försiktighet. Den är baserad på ett fåtal tämligen trubbiga kriterier och kan inte förväntas ge ett entydigt beslutsunderlag. Vad kartläggningen ger i första hand är en översikt över tänkbara länder som behöver analyseras inför och under implementeringsfasen, se kommande avsnitt.

Behovet av att ytterligare överväga val av samarbetsländer tydliggörs inte minst av ett antal länder som inte förekommer i kartläggningen. Främst gäller detta tänkbara partner när det gäller samarbete om utveckling. Länder som Finland, Norge, Danmark, Kanada och Australien tappas bort eftersom de av naturliga skäl inte tillhör Sidas samarbetsländer. Dessutom har regeringen inte bedömt att det finns anledning att göra särskilda insatser på dessa redan välutvecklade marknader. Flera av de länder där Sverige har fasat ut det traditionella biståndet och som därmed inte längre tillhör Sidas samarbetsländer kommer inte heller fram vid kartläggningen. Icke desto mindre är länder som Namibia och Botswana viktiga samarbetspartner när det gäller att stödja syd-syd-samarbeten inom mineralsektorn. Redan etablerade kontakter, bland annat genom aktörssamverkansprojekt, har lagt grunden till detta.

Tabell 1. Underlag till urval av samarbetsländer. Orange = länder som utöver att uppvisa mineralpotential (viktad mot basmetaller, järn, guld) uppfyller två eller flera urvalskriterier. Övriga färgkoder framgår av tabellhuvudet.

	Viktiga handelspartner	Prioriterade marknader	Förslag från aktörer	Sidas samarbetsländer	Mineralpotential		Viktiga handelspartner	Prioriterade marknader	Förslag från aktörer	Sidas samarbetsländer	Mineralpotential		Viktiga handelspartner	Prioriterade marknader	Förslag från aktörer	Sidas samarbetsländer	Mineralpotential		
Afghanistan				x	x	Irland	x				x	Rumänien	x						
Algeriet		x				Island	x					Rwanda				x			
Angola		x				Israel		x				Ryssland	x				x		
Albanien				x		Italien	x					Saudiarabien	x	x					
Argentina	x				x	Japan	x	x				Schweiz	x						
Australien	x				x	Kambodja				x		Serbien	x			x	x		
Bangladesh				x		Kanada	x				x	Singapore	x						
Belgien	x					Kazakstan	x	x			x	Slovakien	x						
Bolivia				x	x	Kenya	x			x		Slovenien	x						
Bosnien-Hercegovina				x	x	Kina	x	x	x		x	Somalia					x		
Botswana	x				x	Kosovo				x	x	Spanien	x				x		
Brasilien	x	x			x	Kroatien	x					Storbritannien	x	x			x		
Bulgarien	x				x	Lettland	x					Sudan					x		
Burkina Faso				x	x	Liberia				x	x	Sydafrika	x	x			x		
Chile	x				x	Litauen	x					Sydkorea	x	x					
Colombia	x	x		x	x	Malaysia	x	x			x	Sydsudan					x		
Danmark	x					Mali					x	Syrien					x		
DR Kongo				x	x	Marocko	x				x	Taiwan	x						
Egypten	x	x				Mexiko	x	x			x	Tanzania			x	x	x		
Estland	x					Moldavien				x		Thailand	x	x					
Etiopien			x	x	x	Montenegro	x					Tjeckien	x						
Finland	x				x	Mongoliet				x	x	Turkiet	x	x		x	x		
Filippinerna		x				Moçambique					x	x	Tyskland	x	x			x	
Frankrike	x					Myanmar					x	x	Uganda				x	x	
Förenade Arabem.	x	x				Nederländerna	x						Ukraina	x	x			x	x
Georgien				x		Nigeria	x	x			x	Ungern	x						
Ghana					x	Norge	x				x	USA	x	x				x	
Grekland	x					Nya Zeeland	x				x	Vietnam	x						
Guatemala				x		Palestina					x	Vitryssland						x	
Hongkong	x					Peru						x	Västbanken-Gaza					x	
Indien	x	x	x		x	Polen	x				x	Zambia				x	x	x	
Indonesien	x	x			x	Portugal	x				x	Zimbabwe			x	x	x	x	
Irak	x				x	Qatar		x				Österrike	x					x	

Tabell 2. Urval av samarbetsländer. Orange = Länder som utöver att uppvisa mineralpotential uppfyller två eller flera urvalskriterier. Övriga färgkoder framgår av tabellhuvudet.

	Prioriterade marknader	Förslag från aktörer	Sidas samarbetsländer	(Post)konfliktland	Samarbete för utveckling	Samarbete om utveckling	Handelsfrämjande
Afghanistan			x	x			
Bolivia			x		x		
Bosnien-Hercegovina			x		x		
Brasilien	x				x	x	
Burkina Faso			x		x		
Colombia	x		x	x	x?		
DR Kongo			x	x			
Etiopien		x	x		x		
Indien	x	x				x	
Indonesien	x				x	x	
Kazakstan	x				x	x	
Kina	x	x				x	x
Kosovo			x		x		
Liberia			x	x	x?		
Malaysia	x				x	x	
Mexiko	x				x	x	

	Prioriterade marknader	Förslag från aktörer	Sidas samarbetsländer	(Post)konfliktland	Samarbete för utveckling	Samarbete om utveckling	Handelsfrämjande
Mongoliet		x			x		
Moçambique			x		x		
Myanmar			x		x		
Nigeria	x				x	x	
Serbien			x		x		
Storbritannien	x					x	x
Sydafrika	x					x	x
Tanzania		x	x		x		
Turkiet	x		x		x	x	
Tyskland	x					x	x
Uganda			x		x		
Ukraina	x		x		x		
USA	x					x	x
Zambia		x	x		x	x	
Zimbabwe		x	x	x			

Slutligen ska understrykas att det för framgångsrika samarbetsprojekt krävs partner med intresse och kapacitet att samarbeta. Inför starten av olika samarbetsprojekt är det därför ytterst viktigt att förarbetet görs noggrant både vad gäller val av projekt och samarbetsland eller samarbetsländer.

HANDLINGSPLAN

Fördjupade landanalyser

Inför det slutliga valet av samarbetsländer krävs fördjupade analyser för att bedöma behov av utvecklingssamarbete och förutsättningarna för att samarbetet ska ge önskat resultat. I de fall exportfrämjande åtgärder planeras bör dessa föregås av en marknadsanalys. I den modell för utvecklingssamarbete som presenteras i denna rapport är det styrgruppens ansvar att med hjälp av referensgruppen inhämta nödvändig information och genomföra de fördjupade landanalyserna.

Oavsett vilken typ av samarbete som avses är det mycket viktigt att det finns ett uttalat intresse från relevanta partner både i Sverige och i samarbetslandet. Berörda partner varierar från projekt till projekt och kan exempelvis vara myndigheter, företag, fackföreningar, universitet eller NGO. En fördjupad analys ska därför omfatta en kartläggning av svenska aktörers nuvarande och tidigare engagemang i de länder som bedöms aktuella. Det är dessutom önskvärt att utvecklingssamarbetet åtminstone delvis kan finansieras från samarbetslandet. Samfinansiering visar på ett seriöst intresse för projektet och leder till att samarbetslandet aktivt deltar i genomförandet. Situationer med ett passivt mottagande av bistånd bör undvikas.

En fullständig landanalys omfattar också en kartläggning av vilka andra biståndsaktörer som är aktiva i landet och hur svenska insatser kan samordnas med deras insatser. Samordningen

kan antingen medföra att enskilda insatser kompletterar varandra eller att större insatser finansieras och genomförs i samarbete med andra aktörer.

För att vara säker på att utvecklingen av mineralsektorn leder till en hållbar användning av naturresurserna finns det all anledning att utvärdera ländernas status när det gäller befintliga regelverk och förmågan till att i praktiken följa dessa regelverk. Om korruption och annat maktmissbruk är vanligt medför det att de förväntade positiva effekterna av ett samarbete uteblir. I sådana fall bör insatser från svensk sida tills vidare i första hand inriktas mot att stödja bekämpningen av dessa avarter. Det mer tekniska utvecklingssamarbetet bör bedrivas i andra länder.

Det finns många källor till information om länders status när det gäller användningen av naturresurser. Flera organisationer arbetar med att studera ländernas lagstiftning kring arbetsmiljö och arbetarskydd, miljöfrågor som avfallshantering, utsläpp m.m. samt investeringsklimat som skatter, royaltier, stabilitet m.m. Förutom lagstiftningen, som vanligen är acceptabel, krävs förmåga att kontrollera att lagar och förordningar följs vilket i sin tur har tydliga kopplingar till graden av korruption. Bland dem som regelbundet publicerar information i dessa frågor kan nämnas

- Fraser Institute (<http://www.fraserinstitute.org>)
- National Resources Governance Institute (<http://www.resourcegovernance.org/>)
- Transparency International (<http://www.transparency.org/>)
- International Council on Mining and Metals (<http://www.icmm.com/>).

De rankingar som presenteras bör studeras med försiktighet. Särskilt försöken att sammanföra alltför många faktorer till en övergripande ranking brottas med stora svårigheter att vikta de faktorer som ingår.

Samarbete för utveckling

För att bidra till utvecklingen i samarbetsländerna krävs exempelvis kapacitetshöjande projekt som vänder sig till små och medelstora företag, offentlig förvaltning, utbildningsinstitutioner m.m. Jämbördiga parter är en förutsättning för att långsiktiga samarbeten skall kunna etableras och partner i samarbetsländerna behöver vanligen stöd för att bygga upp sin kompetens. Delfinansiering av samarbetsprojekt under ett inledande skede har goda möjligheter att leda till långsiktigt hållbara samarbeten som finansieras av parterna själva.

Beträffande förvaltning av mineralresurser är det viktigt att understryka behovet av kompetensutveckling av handläggare och tekniker. Det finns idag knappast några länder som inte har en acceptabel lagstiftning och övriga regelverk på plats. Däremot saknas ofta den kompetens som krävs för att verkligen implementera lagar och förordningar. Det räcker inte med att gruvföretag är skyldiga att till berörd tillståndsmyndighet leverera en miljökonsekvensbeskrivning. Det måste också finnas kompetent personal som kan utvärdera beskrivningen. Vidare måste de myndigheter som ansvarar för lagstadgad övervakning av industriell verksamhet ha de kunskaper som krävs om övervakningsmetoder, som provtagnings- och analysmetoder m.m., för att kunna genomföra sin uppgift. Sidans ITP-program bedöms vara ett utmärkt verktyg för att bidra till en positiv utveckling i detta avseende.

Mineralsektorn förväntas, som andra sektorer i samhället, bidra till en positiv utveckling för människor. Gruvföretagen gör också ofta stora insatser inom sina CSR-program när det exempelvis gäller hälso- och sjukvård, utbildning på olika nivåer samt bostäder för anställdas familjer. Nyligen publicerad forskning visar att gruvverksamhet verkligen kan bidra till en positiv utveckling i det omgivande närsamhället i form av förbättrad hälsa, minskad kriminalitet

och kvinnors levnadsvillkor (Tolonen 2015). För att ytterligare bidra till utvecklingen i dessa och andra frågor är stödet till NGO:er i utvecklingsländerna och till samarbetet med deras svenska systerorganisationer mycket viktigt.

Samarbete om utveckling

De flesta utvecklade länder avsätter resurser för att stödja utvecklingen i de länder som ännu släpar efter. Stödet ges i form av traditionellt givarfinansierat bistånd, samfinansierat bistånd eller som exportfrämjande insatser för att främja handel med varor och tjänster. Insatserna görs inom flertalet samhällssektorer och inte minst inom mineralsektorn.

När flera givarländer är verksamma i samma samarbetsland behövs samordning. Hittills har denna ofta saknats eller varit bristfälligt. Förutom att samordna de svenska insatserna krävs därför samarbete med andra givarländer samt med överstatliga organisationer som exempelvis FN, EU, AU, Världsbanken, ICM, ADB och AMDC. Sverige bör också tillsammans med andra givarländer verka för förverkligandet av AMV, EITI m.fl. initiativ riktade mot mineralsektorn. Andra övergripande organisationer och initiativ som arbetar för mänskliga rättigheter och transparens är också i viktiga samarbetspartner. Flertalet nämnda exempel rör Afrika, men samma resonemang kan föras även när det gäller övriga världsdelar. En världsomfattande organisation som International Women in Mining är en naturlig partner när det gäller att driva genusfrågor.

I samband med att detta uppdrag genomförts har även dialoger förts i Addis Abeba med representanter för ECCO, UNDP och AMDC. Det entydiga budskapet är att samarbete är välkommet. Särskilt framhölls att skandinaviska initiativ är av intresse.

Med samarbete om utveckling avses här inte bara samarbete mellan givarländer för att uppnå större effekt i samarbetsländerna genom samordning av insatserna. Ett ofta förbiset alternativ är att stödja samarbete mellan utvecklingsländer, syd-syd-samarbete. Detta har stora fördelar ur hållbarhetssynpunkt. Även i detta fall kan givarländer med fördel samarbeta kring gemensamma insatser. Länder som kommit en bit på väg i sin utveckling kan då utgöra lokala motorer i ett långsiktigt samarbete mellan utvecklingsländer, bilateralt eller regionalt.

Affärsutveckling (Business for Development)

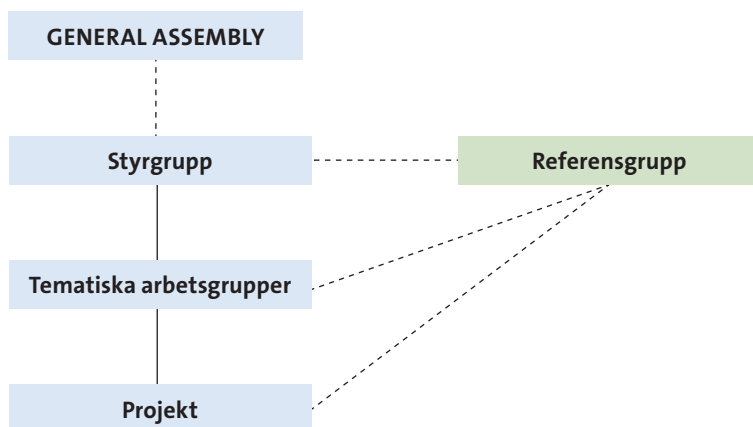
Ekonomisk utveckling bidrar till att människor kan erbjudas arbete och därmed ökade möjligheter att på egna villkor förbättra sina levnadsvillkor. I sin mest utvecklade form är den utvecklingen självgående, drivs av företagsekonomiska förutsättningar samt regleras av befintlig lagstiftning. Etablerade affärsrelationer tenderar att vara uthålliga så länge som de är vinstgivande eller förväntas bli vinstgivande på inte alltför lång sikt.

För att underlätta affärskontakter krävs i första hand *match making* samt information om företagsklimat och andra förhållanden av intresse för svenska företag som står inför beslut om att etablera sig i andra länder. Vidare krävs finansiering, kreditgivning och lån. I Sverige arbetar Business Sweden, Swedfund och Exportkreditnämnden med dessa frågor.

Som nämnts ovan kan det också vara befogat att genom kapacitetshöjande åtgärder stärka svenska företags partner i utvecklingsländer vilket innebär att gränsen till samarbete för utveckling inte alltid är helt entydig. Delfinansierade samarbetsprojekt innebär också att ett svenskt företag, med ett begränsat risktagande, får möjlighet att lära känna en tänkbar affärspartner och en ny marknad.

”Team Sweden” – en modell för samverkan kring utvecklingssamarbete

Begreppet ”Team Sweden” används idag av exempelvis Business Sweden i samband med internationella satsningar inom mineralsektorn och andra viktiga sektorer som energi, ICT m.fl. Begreppet har också nyligen lanserats på departementsnivå för att understryka behovet av samord-

Figur 1. Modell för samarbete.

ning mellan departement och myndigheter. I denna rapport används begreppet som arbetsnamn på den föreslagna modellen för utvecklingssamarbete (fig. 1).

Ett utvecklingssamarbete inom mineralsektorn för Team Sweden är en modell där olika intressenter erbjuds en plattform så att de aktivt kan delta. Detta sker dels genom att föreslå och prioritera satsningar inom respektive intresseområden, dels genom att aktivt delta i genomförandet av beslutade projekt. Aktuella intressenter är exempelvis myndigheter, både små- och stora företag inom näringslivet, fackföreningar och NGO:er. Principen är att alla intresserade får möjlighet att föreslå och diskutera idéer som syftar till att uppnå de övergripande målen för svenskt utvecklingssamarbete.

Modellen kan inkludera samarbeten för utveckling, om utveckling samt affärsprojekt. Gemensamt för projekten är att de förväntas bidra till ekonomisk utveckling genom en socialt och miljömässigt hållbar användning av mineralresurser.

General Assembly (GA) utgör ett öppet forum som anordnas förslagsvis en gång per år för att diskutera svenskt utvecklingssamarbete inom mineralsektorn och inte minst för att fånga upp nya idéer. Utbyte av erfarenheter och utvärdering av resultat bör vara en stående punkt. Till GA ska organisationer utanför Sverige inbjudas, vilka på olika sätt deltar eller kan komma att delta i samarbetsprojekt. Representanter från samarbetsländerna bör också bjudas in för att utbyta erfarenheter.

Styrgruppen beslutar om övergripande mål och strategier vilket omfattar prioritering av teman för biståndssamarbeten samt val av samarbetsländer eller samarbetsregioner. Besluten fattas med stöd av referensgruppen samt utifrån förslag och diskussioner i GA. Till gruppen knyts representanter för Sida, näringsliv, akademi, myndigheter och NGO:er med ett långsiktigt mandat.

Referensgruppen rekryteras från näringsliv, myndigheter, akademi och NGO:er, men har till skillnad från styrgruppen en mer flexibel sammansättning eftersom den behöver varieras i takt med att aktuella teman förändras. Referensgruppen förväntas vara till stöd för såväl styrgrupp som tematiska arbetsgrupper och projekten.

De tematiska arbetsgrupperna utarbetar övergripande strategier inom respektive tema och föreslår projekt och operativ organisation på projektnivå. Tematiska arbetsgrupper rekryteras efter behov från relevanta aktörsgrupper och för tider som styrs av arbetsgruppernas livslängd.

Projektet bemannas efter behov och för respektive projekts planerade livslängd.

Prioriterade samarbetsområden bör vara sådana där Sverige har hög kompetens och där den svenska insatsen bedöms kunna göra skillnad. Både när det gäller utvecklingssamarbete och kommersiell verksamhet, exportfrämjande, måste insatserna avvägas så att de inte motverkar

övergripande syften som fattigdomsbekämpning, demokratiutveckling, mänskliga rättigheter m.m. Exempel på möjliga teman är:

- Affärsutveckling (Business for development).
- Teknikutveckling, effektivisering.
- Yrkesutbildning.
- Institutionellt samarbete.
- Miljö- och klimatfrågor.
- Småskalig gruvverksamhet.
- Hållbar förvaltning av mineralresurser.
- Strategiska mineral.
- CSR.
- Högre utbildning och forskning.

Väg framåt

Tester och genomförande av föreslagen modell bör göras i tre steg:

1. Validering, *proof of concept*.
2. Utvärdering eller revidering av modellen samt beslut om fortsatt satsning.
3. Långsiktig fullskalig satsning.

Den inledande valideringsfasen bör omfatta fem till tio projekt som drivs under minst fem år. Projekten bör tillsammans representera åtminstone två av de inriktningar, samarbete för utveckling, samarbete om utveckling respektive exportfrämjande åtgärder, som diskuterats ovan. Det svenska utvecklingssamarbetet inom mineralsektorn har på senare tid framför allt varit inriktad mot Afrika. Det är önskvärt att även länder i Europa, Asien och Latinamerika inkluderas. I detta inledande skede kan modellens styrgrupp och referensgrupp slås samman till en gemensam styrgrupp.

Utvärdering av verksamheten bör göras kontinuerligt medan projekten pågår av en extern granskningsgrupp, förslagsvis regeringens expertgrupp för biståndsanalys.

När det gäller samarbete med utvecklade länder om utveckling bör i första hand det nordiska samarbetet prioriteras. Det finns även goda förutsättningar att samarbeta med exempelvis Tyskland och Kanada. Viktiga motorer i syd-syd-samarbete i Afrika är Sydafrika, Namibia och Botswana samt i Latinamerika framför allt Chile. I Asien bör möjligheten att samarbeta med Kina och Indien undersökas. Det finns anledning att söka samarbete med Australien som sannolikt kommer att vända blicken mot den delen av världen.

Mot bakgrund av projekt som redan påbörjats av näringslivet och Sida, samt egna erfarenheter, föreslår SGU att till exempel några av följande projekt, kopplade till mineralsektorn, kan utgöra basen för den inledande verksamheten:

- Yrkesutbildning för mineralsektorn.
- Teknikutveckling och effektivisering av gruvverksamhet – samarbete mellan regering, fackföreningar och företag för att undvika svåra konflikter ("den svenska modellen").
- Miljöfrågor knutna till gruvbrytning och anrikningsverksamhet.
- Gruvbrytnings- och anrikningsteknik, forskning och utveckling.

Förutom ovan nämnda teknikområden bör det också ges utrymme för projekt som behandlar:

- Institutionellt samarbete som syftar till hållbar förvaltning av mineralresurser.
- Mineralsektorns påverkan på samhällsutvecklingen och människors levnadsvillkor.
- Mänskliga rättigheter, arbetsmiljöfrågor, genusfrågor, korruptionsbekämpning.
- Utvinning av verkliga eller potentiella konfliktmineral.

Samråd

Ett förslag till samarbetsmodell och val av samarbetsländer och samarbetsteman blir aldrig färdigt förrän det realiserats. Inte heller blir förslaget realiserat förrän ett antal aktörer bestämmer sig för att göra så.

För att driva frågan vidare föreslås att Näringsdepartementet bjuder in till ett brett samråd kring mineralsektorns "Team Sweden" med syfte att klargöra om det finns intresse för att delta i arbetet med att testa den föreslagna modellen i några länder och med några teman. Intresserade aktörer behöver då inte känna sig bundna av de länder och teman som har presenterats utan samrådsförfarandet ska ses som en första GA.

REFERENSER

- African Union, 2009: *Africa mining vision*. 51 s. <<http://www.africaminingvision.org/>>.
- African Union Commission m.fl., 2011: *Action plan for implementing the AMV: Building a sustainable future for Africa's extractive industry: From vision to action*. African Union Commission, African Development Bank, United Nations Economic Commission for Africa, 45 s. <<http://www.africaminingvision.org/>>.
- Business Sweden, 2015: *Landindikatorer*. <<http://www.business-sweden.se>>.
- Central Intelligence Agency, 2015: *CIA World Fact Book*. <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2111.html>>.
- Johansson, R. & Taromi Sandström, O., 2014: Final report MeetingPoints Mining. *Sveriges geologiska undersökning SGU-rapport 2014:24*, 26 s.
- Regeringskansliet, 2002: *Proposition 2002/03:122. Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling*. <<http://www.regeringen.se/contentassets/877bf84550a243cca631222e984d3d81/gemensamt-ansvar-sveriges-politik-for-global-utveckling>>.
- Regeringskansliet, 2010: *Gemensamt ansvar för global utveckling*. <<http://www.regeringen.se/informationsmaterial/2010/05/ud-10.048/>>.
- Regeringskansliet, 2013: Sveriges mineralstrategi : För ett hållbart nyttjande av Sveriges mineraltillgångar som skapar tillväxt i hela landet. *Näringsdepartementet N2013.02*.
- SGU, 2014: Mineral och utveckling: Så kan Sverige bidra till en hållbar mineralnäring i ett utvecklingsperspektiv. *Sveriges geologiska undersökning SGU-rapport 2014:18*, 36 s.
- Sida, 2015: det här är svenskt bistånd, Sveriges biståndsländer. <<http://www.sida.se/Svenska/samarbetar-vi/Detta-ar-svenskt-bistand/Sveriges-bistandslander/>>. Hämtad maj 2015.
- Taromi Sandström, O. & Johansson, R., 2015: Final report MeetingPoints Mining – Systematic facilitator service. *Sveriges geologiska undersökning SGU-rapport 2015:14*, 23 s.
- Tolonen, A.K., 2015: *Mining booms in Africa and local welfare effects: Labor markets, women's empowerment and criminality*. Akademisk avhandling, Handelshögskolans fakultet, Göteborgs universitet. 196 s. <https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/38780/1/gupea_2077_38780_1.pdf>.

BILAGA 1. ARBETSGÅNG OCH GRUNDLÄGGANDE SLUTSATSER

Arbetet med regeringsuppdraget har bedrivits enligt följande:

- Sammanställning av SGUs egna erfarenheter av utvecklingsamarbete.
- Upprättande av modell för en bred satsning från svensk sida.
- Inledande kontakter med viktiga aktörer.
- Workshop med representanter för näringslivet.
- Workshop med representanter för akademien.
- Upprättande av rapportutkast.
- Uppföljande kontakter inför den slutliga rapportversionen.

Sammanställning av SGUs egna erfarenheter av utvecklingsamarbete

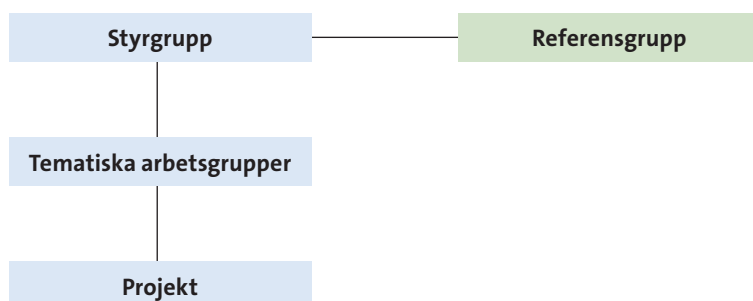
SGU har under perioden 2009–2014, på uppdrag av Sida, bedrivit projekten MeetingPoints Mining (MPM) och MeetingPoints Mining – Systematic Facilitator Service (MPM/SFS). Båda projekten har syftat till att facilitera samarbetsprojekt mellan aktörer i Sverige och södra och östra Afrika, främst Botswana, Namibia, Sydafrika, Zambia och Tanzania. Projekten har gett värdefulla erfarenheter och insikter i vad som krävs för ett framgångsrikt utvecklingsamarbete. Erfarenheterna har fortlöpande diskuterats med samarbetspartner både i Sverige och i samarbetsländerna samt med Sidas handläggare. Erfarenheter och förslag har redovisats i projektens delrapporter och även sammanfattats i respektive slutrapport. De viktigaste slutsatserna är:

- Det tar tid att upprätta uthålliga samarbeten.
- Svenska små och medelstora företag är tveksamma till samarbete och etableringar.
- Kapacitetsprojekt är ofta en bra start för att kunna etablera långsiktiga samarbeten.
- MPM-projekt bör komma ganska tidigt i ett lands utveckling.
- Lyckade faciliteringsplattformar kräver stabila förhållanden när det gäller demokrati, korrup-tion och regelverk.

Modell för en långsiktig satsning från svensk sida

Utifrån ovan redovisade erfarenheter upprättades en modell för hur framtida utvecklingsam- arbeten skulle kunna organiseras. Modellen togs fram som ett underlag för diskussioner med berörda aktörer.

Den preliminära modellen för en framtida organisation av en långsiktig satsning på utveck- lingssamarbete med bredast möjliga engagemang från hela samhället fick följande utformning:

Modellen möjliggör insatser inom vitt skilda segment av mineralsektorn. Utvecklingssamarbeten kan genomföras med samarbetsländer som befinner sig på olika utvecklingsnivåer. Förutsättningar och mål med samarbetet kan variera, alltifrån traditionella biståndsprojekt till mer kommersiella samarbeten. I det senare fallet ges stöd till exportfrämjande insatser, med bibehållen övergripande målsättning att samarbetet ska bidra till en positiv utveckling i samarbetslandet.

En viktig slutsats baserad på erfarenhet av tidigare projekt, MPM och MPM/SFS, är att breda satsningar riktade mot mineralsektorn i utvalda länder ger en betydande ”utspädning” av insatserna. Detta gör konceptet trubbigt. Ett betydligt mer effektivt angreppssätt är att fokusera på enskilda teman, exempelvis miljöfrågor, yrkesutbildning m.m. och gärna driva dessa frågor i flera länder. Om flera länder är inblandade ges också möjlighet att stödja utvecklingen av samarbete mellan utvecklingsländer, syd-syd-samarbete. Inför efterföljande diskussioner med berörda aktörer togs följande lista på tänkbara teman fram:

- Affärsutveckling (Business for development).
- Teknikutveckling, effektivisering.
- Yrkesutbildning.
- Institutionellt samarbete.
- Miljö- och klimatfrågor.
- Småskalig gruvverksamhet.
- Hållbar förvaltning av mineralresurser.
- CSR.
- Högre utbildning och forskning.
- Omvärldsanalys.

Inledande kontakter med viktiga aktörer

Inledningsvis kontaktades ett antal viktiga aktörer och personliga möten hölls med representanter för Svemin, Business Sweden, IF Metall och Sida. Vid dessa möten redovisades den preliminära samarbetsmodellen och det diskuterades erfarenheter från tidigare samarbetsprojekt. Eftersom inga egentliga invändningar mot modellen framfördes och kontakterna visade att det finns en stor vilja att bidra till genomförandet av utvecklingssamarbeten fick modellen och föreslagna teman bli basen för vidare diskussioner. Förutom mer informella diskussioner med enskilda företrädare anordnades två workshoppar, den ena med företrädare för näringslivet, den andra med företrädare för akademien.

Workshop med representanter för näringslivet

I workshoppen representerades följande organisationer:

- Swedish Mining and Tunnelling Group
- SveMin
- Business Sweden
- Swedish Consultants
- Swedish Geological AB
- Georange
- Sweco
- IFA Produktionsutveckling AB
- Bergutbildarna
- SNL Metals & Mining

- Raw Materials Group
- Semcab/Krossekonomi AB

Några inbjudna hade anmält förhinder eller inte svarat på inbjudan:

- MRM Konsult AB
- IF Metall
- Luleå tekniska universitet – Business
- Sveriges stenindustriförbund
- Roctim

Presentationen av regeringsuppdrag och föreslagen arbetsmodell diskuterades livligt av deltagarna. Samtliga uttryckte stort intresse för att delta i olika former, både i referensgrupp och i tematiska grupper, såväl i rollen som i det konkreta genomförandet av projekt. Följande synpunkter och förbättringsförslag framkom:

- Syftet bör konkretiseras och förtydligas så att det framgår vilka typer av projekt och målgrupper som berörs. Inte minst sambandet eller gränsdragningen mellan renodlade biståndsprojekt och mer kommersiella B4D (Business for Development) projekt.
- Förslag framfördes på att modellen bör förtydligas med hjälp av ett konkret projekt där den tematiska gruppens och referensgruppens roller beskrivs.
- Det är viktigt att ta tillvara de erfarenheter och kontaktnät som finns bland svenska aktörer inom sektorn, både de som arbetar på övergripande nivå som Sida, Business Sweden m.fl. och de som har erfarenhet av att driva samarbetsprojekt, t.ex. Swedish Geological m.fl.
- Det är dessutom betydelsefullt att upprätta eller vidareutveckla samarbeten med organisationer i Norden och globalt, t.ex. African Minerals Development Centre, både för att kunna genomföra gemensamma och därmed mer slagkraftiga insatser och för att säkerställa att insatser från olika håll kompletterar varandra i stället för att ”konkurrera” inom samma insatsområde.
- Referensgruppen bör stå till förfogande även för de tematiska arbetsgrupperna och projekten.
- Utbildning bör ingå som ett självklart inslag i alla teman när det gäller de tematiska grupperna.
- Det framhölls också att genusfrågor kunde utgöra ett särskilt tema men också att dessa, precis som utbildning, bör finnas med i alla teman.

Samarbetsländer

Val av samarbetsländer och prioritering av projekt måste styras av efterfrågan. Även om det finns behov måste efterfrågan finnas om det ska gå att åstadkomma verkliga resultat. Mest effektivt är det att arbeta i länder som kommit en bit på vägen.

Det diskuterades också hur man kan förhålla sig till konflikt- och postkonfliktländer. I dessa länder bör insatser i första hand inriktas mot demokrati och mänskliga rättigheter. Det bör även finnas beredskap för att genomföra insatser som avser utvecklingssamarbete som kan bidra till en demokratisk utveckling, något som i sin tur leder till förbättrade levnadsvillkor för människor i dessa länder. Exempel på länder som framfördes vara intressanta och möjliga samarbetsländer, utan särskild rangordning och utan anspråk på att utgöra en komplett lista, är Sydafrika, Mongoliet, Indien, Zambia, Tanzania, Etiopien, Kina och forna Sovjetrepubliker.

Även möjligheten att samarbeta med länder som Namibia och Sydafrika som har kommit längre i sin utveckling diskuterades. Tanken är att dessa kan utgöra motorn i ett syd-syd-samarbete.

Workshop med representanter för akademien

I workshopen deltog representanter från följande organisationer:

- Stockholms universitet
- Luleå tekniska universitet
- Uppsala universitet
- Kungliga ingenjörsvetenskapsakademien

Några inbjudna hade anmält förhinder eller inte svarat på inbjudan:

- Lunds tekniska högskola
- Göteborgs universitet
- Chalmers tekniska högskola
- Sveriges lantbruksuniversitet
- Kungliga tekniska högskolan
- Mälardalens högskola

Presentationen av regeringsuppdraget och föreslagen arbetsmodell diskuterades utifrån deltagarnas olika erfarenheter. Följande synpunkter och förbättringsförslag framkom:

- Det bör satsas på tillämpad tvärvetenskaplig forskning hellre än grundforskning.
- Det är bra att koppla samman forskning och kommersiell utveckling, dvs. en arbetsmodell där akademien och näringslivet drar åt samma håll.
- Forskningen ska vara behovs- och efterfrågestyrd, gärna med egeninsats från någon eller några samarbetspartner, som ett sätt att dokumentera att efterfrågan finns.
- Information och underlag till regeringsuppdraget bör inhämtas från internationella aktörer som t.ex. AMDC.
- Inkludera samhällsvetenskaplig forskning för att studera relationen mellan gruvföretag och det omgivande samhället både lokalsamhälle och nationellt. Som exempel kan nämnas konfliktlösning, genusfrågor, CSR-frågor m.m.
- När tillfälle finns, satsa på att bygga vidare på redan genomförd eller pågående forskning. Det är viktigt att kartlägga vad som redan gjorts och vad andra gör.
- Det är viktigt att söka samarbete med främst våra nordiska grannar, men även andra länder som gör motsvarande insatser samt med globala finansärer som Världsbanken och utvecklingsbanker i Afrika, Asien och Latinamerika.
- Stäm av förslaget med möjligheter till internationellt samarbete inom EUs Knowledge and Innovation Communities.
- Stöd till doktorander, som tillbringar åtminstone deltid i Sverige, är ett bra sätt att inte bara stödja forskningen i samarbetslandet utan också ett utmärkt sätt att bygga hållbara nätverk med dessa forskare.
- Erfarenheten visar att nivån på forskningen i potentiella samarbetsländer är mycket varierande och samarbetet måste anpassas till detta. Det gäller alltifrån samarbete som syftar till att stödja forskningen i samarbetslandet, t.ex. Moçambique, till renodlade samarbetsprojekt ”på lika villkor”, t.ex. Sydafrika.
- Ett tänkbart sätt att långsiktigt bidra till utvecklingen skulle kunna vara genom twinning-projekt mellan relevanta institutioner i Sverige och motsvarande i samarbetslandet.
- Det finns ett behov av en stor satsning eftersom det ofta saknas fokus på gruv- och mineralområdet i många forskningsutlysningar med utvecklingsfokus.

- Ett förslag är att arbetsmodellen kompletteras med en brainstorminggrupp, en GA för att försäkra att goda idéer fångas upp och tas tillvaras.

Samarbetsländer

Kortsiktigt finns anledning att titta på länder där Sverige har bilateralt samarbete, men det finns lika god anledning att titta på länder som EU samarbetar med. Det rekommenderas samtidigt att vid kartläggningen inte bara ta hänsyn till dagens situation, länder med pågående samarbeten, utan också tänka förutsättningslöst. De förslag som lämnas ska vara långsiktiga och aktuella samarbetsländer förändras över tiden. Resultat av studier utförda i t.ex. Latinamerika kan, med sedvanlig försiktighet, appliceras på länder i andra delar av världen. Vi får inte glömma Asien vid kartläggningen.

Kontakter med NGO:er

SGU har under arbetet med MPM och MPM/SFS haft många kontakter med NGO:er både i Sverige och i Afrika. Framför allt har kontakterna rört den småskaliga gruvnäringen för att stödja deras organisationer och enskilda medlemmar. Berörda har exempelvis varit organisationer, vanligen ledda av kvinnor, som arbetar med bearbetning av halvädelstenar och smyckestillverkning. Dessa har kopplats samman med importörer i Sverige som arbetar med fairtradekoncept, t.ex. AA Ädelstenar, Anna Häggström Jewelry, Etiska Ädelstenar, Fair Trade Center, Goldbar Juveler och Design, Kristallen i Lannavaara, Rebecca Bonaparte Jewels, Respect Sustainable Business, Rob Guldsmed, UnEarth AB, UpHigh Intelligence och Geoloco.

Mineralsektorns särskilda utmaningar när det gäller kvinnors ställning, barnarbete, hälsorisker, korruption m.m. har diskuterats med svenska NGO:er i samband med utbildningstillfällena i Härnösand, som Sida Partnership Forum, och andra sammanhang där de varit representerade, bland annat Forum Syd och Kvinna till Kvinna.

Kontakter har tagits också i samband med genomförandet av regeringsuppdraget för att få förslag till hur Sverige och svenska företag kan bidra till en hållbar gruvindustri respektive den nu aktuella kartläggningen.

Sammantaget har följande NGO:er haft möjlighet att ge synpunkter, allt utifrån vars och ens perspektiv, på mineralsektorn och Sveriges arbete med att bidra till en hållbar utveckling: International Women in Mining (WIM), ILQUA (Improve Life Quality for All; Tanzania), Association of Zambian Women in Mining, Federation of Small Scale Miners Associations of Zambia, Forum syd, Kooperation utan gränser, Kvinna till kvinna, Swedwatch, Women in Mining, DDI (Diamond Development Initiative; Kanada), SLSD (Swedish Leadership for Sustainable Development), Concord.

Vi har också fört dialog med IM4DC (International Mining for Development Centre), ett centrum som drivs med stöd av australiensiska myndigheter och universitet och har en inriktning som påminner mycket om MeetingPoints Mining.

Dessa synpunkter har varit viktiga både vid genomförandet av MPM och MPM/SFS samt när förslagen som regeringsuppdragen har utmynnat i har utformats.

Uppföljande kontakter med berörda aktörer

Ett rapportutkast skickades ut till samtliga inbjudna till workshoppar, både de som deltog och de som hade anmält förhinder eller inte svarat. De som svarade denna gång var positiva till presenterad modell och skrivningarna i övrigt.